

Kirkon teologikoulutustoimikunnan toimintakertomus 2016

1. Toimikunnan jäsenet ja tavoitteet

Toimikunnan jäsenet

Toimintakaudella piispainkokouksen asettamaan kirkon teologikoulutustoimikuntaan kuuluivat Porvoon hiipakunnan piispa Björn Vikström (pj.) sekä piispainkokouksen nimeäminä edustajina Kirkon koulutuskeskuksen johtaja, TT Kari Kopperi (vpj.), Kirkon koulutuskeskuksen koulutussuunnittelija Eeva Salo-Kopperi, hiipakuntadekaani, TT Sakari Häkkinen ja piispainkokouksen teologinen sihteeri, TT Anna-Kaisa Inkala.

Yliopistojen teologisten tiedekuntien nimeäminä edustajina toimivat Helsingin yliopistosta varadekaani, professori Auli Vähäkangas, opintoasiainsuunnittelija VTM Satu Kunnas (työryhmän sihteerinä 30.4. saakka), suunnittelija (työelämäyhteydet) TM Timo Ävist (työryhmän sihteerinä 1.5. alkaen), asiantuntijajäsenenä soveltavan opetuksen yliopisto-opettaja TT Maria Buchert, Itä-Suomen yliopistosta yliopistonlehtori TT Heikki Salomaa sekä Åbo Akademiasta professori Gunnar af Hällström (31.3.2016 saakka) ja yliopisto-opettaja TD Pekka Lindqvist (1.4.2016 alkaen).

Opiskelijajärjestöjen nimeäminä jäseninä työskentelyyn osallistuivat: teol.yo Saimi Kautonen (TYT, Helsingin yliopisto), teol.yo Tomi Pirskainen (helmikuuhun 2016 saakka) ja Kari-Antti Kitunen (helmikuusta 2016 alkaen) (Fides Ostiensis, Itä-Suomen yliopisto) ja teol. stud. Laura Serell (Teologiska Studentföreningen vid Åbo Akademi). Toimikunta piti toimintakauden aikana kaksi kokousta 18.5. ja 15.11.2016. Toimikunta piti ensimmäisen kokouksensa Helsingin yliopistossa ja jälkimmäinen kokous pidettiin Kirkkohallituksen tiloissa.

Toimikunnan tavoitteet

Kirkon teologikoulutustoimikunnan työskentelyn perustana on piispainkokouksen vuonna 2001 määrittelemä työjärjestys tavoitteineen. Uusi työjärjestys on hyväksytty piispainkokouksen syysistunnossa 2008 ja se on tullut voimaan 1.1.2009. Vuoden 2016 toiminnalle asetettiin neljä tavoitetta, jotka ovat:

1. Koulutuksen seuranta ja arviointi työelämänäkökulmasta

Seurataan teologisten tutkintojen työelämärelevanssia kirkon näkökulmasta toimimalla yhteistyöfoorumina ja linkkinä kouluttavien laitosten ja kirkon välillä. Arvioidaan ja seurataan erityisesti tutkintojen uudistamiseen, työssäoppimisjaksojen kokonaisuuteen, papin kelpoisuuteen ja työllistymistilanteen kehittymiseen liittyviä asioita.

2. Ennakoida ja tukea teologisen alan opiskelijarekrytointia ja työllistymistä

Kehitetään yhteistyötä sekä aktiivista ja jatkuvaa yhteydenpitoa teologeja kouluttavien ja työllistävien tahojen kanssa. Rekrytointitoiminnan ennakoinnin ja tuen kannalta on tärkeää, että teologeja kouluttavat, teologeja työllistävät ja työllistymistä tukevat tahot sekä kokonaiskirkko tekevät yhteistyötä. Seurataan teologien urapolkuja koskevan materiaalin valmistelua ja annetaan siitä palautetta.

3. Ennakointityöskentelyyn osallistuminen

Kirkkohallituksen ennakointityöskentelyn tavoitteena on ennakoida kirkollisen alan osaamis- ja koulutustarpeita. Työskentely liittyy Työ- ja elinkeinoministeriön ”Työelämä 2020” -hankkeeseen. Toimikunta osallistuu kirkkohallituksen ennakointityöskentelyyn erityisesti kirkon työhön suuntautuvien teologien osalta.

4. Opiskelijoiden spiritualiteetin ja kirkollisen identiteetin tukeminen

Varataan toimintakauden talousarvioon määrärahat opiskelijajärjestöjen järjestämän toiminnan tukemiseen 4000 €. Kehitetään piispojen tiedekuntavierailuja sekä opiskelijamentorointia ja varataan budjettiin tätä toimintaa varten yhteensä 2500 €. Seurataan työssäoppimisjaksojen evaluointiin liittyvää palautetta.

2. Toimikunnan työskentely

2.1 Koulutuksen seuranta ja arviointi työelämänäkökulmasta

Ammatillisen koulutuksen raportti (AKR) vuodelta 2016 antaa perustiedot teologikoulutuksen tarkastelulle erityisesti kirkkoyönantajan näkökulmasta. Ammatillisen koulutuksen raporttiin on kerätty vuosittaiset tiedot koulutukseen ja kirkolliselle alalle hakevien, alalla opiskelevien ja alalle valmistuvien määristä sekä oppilaitosten näkemyksiä koulutuksen toteutumisesta ja opiskelijoiden työllistymisestä sekä jatkokoulutustautumisesta.

Viimeisen kahden vuoden aikana kiinnostus teologikoulutusta kohtaan on vähentynyt, mikä on näkynyt hakijamäärien puolittumisena. Syynä puolittumiseen on vuonna 2015 alkanut korkeakoulujen yhteishaku, jossa hakijan tulee määritellä ensisijainen hakukohde. Vuonna 2016 teologikoulutuksen aloitti 281 opiskelijaa, mikä oli hieman vähemmän kuin vuonna 2015, jolloin koulutuksen aloitti 304 opiskelijaa (vuonna 2014: 392 opiskelijaa). Teologisten tutkintojen suoritusmäärä näyttää vähentyneen: vuonna 2016 teologisen tutkinnon suoritti 227 opiskelijaa (TM 208, TL 2 ja TT 17), mikä on vähemmän kuin 2015, jolloin tutkinnon suoritti 261 opiskelijaa (TM 239, TL 2 ja TT 20).

Vuonna 2016 papiksi vihittiin 90 ylemmän teologisen korkeakoulututkinnon suorittanutta, joten vuoden 2014 historiallisesti vähäinen vihkimysten lukumäärä on lähtenyt vähitellen kasvamaan. Edellisenä vuonna vihkimyksen sai 85 tutkinnon suorittanutta. Rakennemuutokseen varautuminen ja uhka heikkenevästä taloudesta ovat syynä siihen, että seurakunnat ovat tuomiokapitulien arvioiden mukaan olleet hyvin varovaisia virkojen ja sijaisuuksien täytössä (AKR 2016, liite 6). Ennakoinnissa pappisvihkimysten määrän arvioidaan nousevan lähivuosien osalta pidemmän aikavälin keskiarvon ylemmälle tasolle (70–90 pappisvihkimystä vuodessa).

Toimikunnan jokaisessa kokouksessa keskustellaan teologeja kouluttavien korkeakoulujen ajankohtaisista asioista, joita oppilaitosten työntekijä- ja opiskelijaedustajat kertovat. Toimikunta pyrkii myös vierailemaan vuosittain yhdessä kolmesta oppilaitoksesta. Vuonna 2016 toimikunta piti poikkeuksellisesti vain kaksi kokousta, joista ensimmäinen pidettiin Helsingin yliopiston teologisessa tiedekunnassa.

Åbo Akademin teologian oppiaine on työskennellyt vuoden 2016 uudessa toimintaympäristössä. Hallinnollisen uudistuksen seurauksena Åbo Akademin teologinen linja on osa samaa tiedekuntaa psykologian ja humanististen tieteiden linjojen kanssa (Fakulteten för humaniora, psykologi och teologi), joilla kaikilla on yhteinen dekaani. Dos. Mikael Lindfelt toimii teologian linjavastaavana, minkä lisäksi kullakin oppiaineella on oma oppiainevastaava. Teologisen linjan tutkinnon uudistuksen mukainen työskentely on alkanut ja uusi oppiaineiden välinen yhteistyö toteutuu erityisesti kandidaattiopinnoissa.

Helsingin yliopiston teologisessa tiedekunnassa käynnistyi syksyllä 2015 Tiedekunta 2020 -hanke. Samaan aikaan yliopistolla on käynnissä Iso Pyörä -hanke tutkintojen uudistamiseksi. Uudet tutkintovaatimukset tulevat voimaan 1.8.2017. Molemmissa hankkeissa yhtenä tavoitteena on lisätä tutkintojen työelämärelevanssia. Yliopistolla toteutettiin myös Muutosohjelma, jonka puitteissa hallinnolliset rakenteet uudistettiin ja lv. 2015–2016 aikana yliopistossa toteutettiin yt-neuvottelut ja siihen liittyneet irtisanomiset. Työelämäyhteyksien suunnittelijan tehtävää ei Maria Buchertin siirryttyä soveltavan opetuksen yliopisto-opettajaksi voitu välittömästi hallintohenkilöstön rekrytointikiellon vuoksi täyttää. Työelämäyhteyksien suunnittelijan tehtäviin kuuluvat tehtävät jaettiin lv 2015–2016 aikana soveltavien opintojen opettajien ja opintoasiainsuunnittelijan kesken. Soveltavan opetuksen yliopisto-opettaja Maria Buchert jatkoi koulutustoimikunnassa asiantuntijana ja opintoasiainsuunnittelija Satu Kunnas asiantuntijasihteerinä. Työelämäyhteyksien suunnittelijan tehtävä täytettiin yt-neuvottelujen jälkeen yliopiston sisäisin järjestelyin niin, että tehtävään nimettiin 1.5.2016 lukien käytännöllisen teologian amanuenssi TM Timo Ävist. Uudessa yliopiston hallinnollisessa rakenteessa työelämäyhteyksien suunnittelija ei enää ole teologisen tiedekunnan henkilöstöä, vaan 1.5.2016 aloittaneen Yliopistopalvelut –yksikön palveluksessa.

Itä-Suomen yliopiston Filosofisessa tiedekunnassa Läntisen teologian koulutusohjelma, joka täyttää vaatimukset Suomen evankelis-luterilaisen kirkon pappisvirkaan, on uudelta nimeltään Kirkon ja uskonnollisten yhteisöjen sekä kulttuurin suuntautumisvaihtoehto. Piispankokouksen nykyisten kelpoisuusvaatimusten uskontotieteen opinnot eivät jatkossa pitäisi tuottaa opintojaan täydentäville vaikeuksia, koska Itä-Suomen yliopiston filosofiseen tiedekuntaan ollaan täyttämässä uskontotieteen professuuria, joka on saatu yliopistoon lahjoitusvaroin.

2.2 Ennakoida ja tukea teologisen alan opiskelijarekrytointia ja työllistymistä

Teologikoulutuksessa soveltavalla opetuksella on keskeinen asema opiskelijan työelämävalmennuksessa. Soveltava opetus on myös keskeinen yhteistyömuoto kouluttavien yliopistojen ja kirkko työnantajan välillä. Teologisessa koulutuksessa kirkon ja teologeja kouluttavien tiedekuntien välillä on toimiva yhteistyö erityisesti työssäoppimisjaksojen toteuttamisessa. Vuonna 2016 työssäoppimisjaksoille seurakuntiin osallistui 138 teologian opiskelijaa, joka oli samalla tasolla kuin aikaisempina vuonna (2015: 137).

Kirkko on koonnut Sakasti-sivujensa koulutusosuuteen oppaan työssäoppimisjaksojen ohjauksen tueksi. Oppaan sisällön uudistustyö käynnistyi vuonna 2014. Uudistustyön tavoitteena on yhdenmukaistaa seurakuntien ohjaustyössä tarvittava materiaali siten, että kaikki tarvittava materiaali löytyisi samoilta koulutussivuilta. Sivuille on koottu myös opiskelijoiden työssäoppimiseen ja sen evaluointiin liittyvä materiaali. Kirkon yhteisten ohjeistusten lisäksi myös kouluttavat yksiköt Helsingissä, Joensuussa ja Turussa ovat laatineet omat ohjeistuksensa ja aineistonsa.

Teologisen koulutusalan ennakkoinnilla pyritään selvittämään, kuinka paljon ja minkälaista teologista koulutusta tulevaisuudessa tarvitaan. Teologisen koulutus- ja osaamistarpeen ennakointiraportti Tulevaisuuden teologi (77 s.) julkaistiin alkusyksystä 2015. Toimintasuunnitelmassa mainittu ennakointityöskentely on toteutunut toimikunnan kokouksissa käsiteltäessä Ammatillisen koulutuksen raportteja (AKR). AKR:n vuosittaisessa raportissa on huomioitu myös mainitun ennakointiraportin tutkimustuloksia.

Vuonna 2016 lähes kaikissa hiippakunnissa järjestettiin moniammatillisia KiTOS-seminaareja kirkon alalle opiskeleville. Aikaisempina vuosina saatu opiskelijapalaute moniammatillisista seminaareista on ollut myönteistä. Teologian opiskelijoilla on tämän lisäksi eriytetty seminaariosuus (Reflektiopäivä), missä käsitellään soveltuvuustutkimuksen tuloksista nousevia teemoja sekä käydään henkilökohtaiset keskustelut hiippakunnan työntekijöiden kanssa. Lisäksi soveltuvuustutkimuksen toteuttajan Psykologitiimi Päämäärä oy:n edustajat kertovat Reflektiopäivän aikana soveltuvuustutkimuksen tulkinnoista ja tarjoavat opiskelijoille mahdollisuuden keskustella tuloksista sekä hiippakuntien edustajien että testin toteuttajien kanssa. Teologian opiskelijoiden tammikuun avausseminaari, KiTOS reflektiopäivä muodostavat kokonaisuuden, jossa opiskelijoiden ohjaaminen läpi työssäoppimisprosessin toteutuu aiempaa paremmin.

Helsingin yliopistossa ns. Iso Pyörä –uudistuksen myötä yliopistokoulutus järjestetään selkeämmin kaksiporaiseksi, jolloin tutkinto suoritetaan kandidaatti- ja maisteriohjelmassa. Uudistuksen yhteydessä soveltavien opintojen määrä kasvaa 20 opintopisteestä 25 opintopisteeseen, kun kandidaatin tutkintoon sisällytetään 5 op työelämävalmiuksia antava opintojakso sekä 5 op työharjoittelujakso. Uudistuksen myötä kaikki professioon liittyvä opetus sisältyy jatkossa maisterin tutkintoon (soveltavat opinnot, opettajan pedagogiset opinnot). Helsingin yliopistossa elokuussa 2017 voimaan tulevissa tutkintovaatimuksissa kirkon virkaan kelpoistavat soveltavat opinnot (20 op) jakautuvat edelleen molempiin tutkintoihin. Soveltavien opintojen valmentava jakso on tietopainotteinen eikä siinä ole enää ryhmäopetusta. Vastaavasti työssäoppimisjakso (seurakuntaharjoittelu) pitenee kuuteen viikkoon. Muutos tarkoittanee sitä, että harjoittelunohjaajien työ muuttuu ohjaavampaan suuntaan, mihin seurakuntien tulisi varata resursseja.

2.3 Opiskelijoiden spiritualiteetin ja kirkollisen identiteetin tukeminen

Opiskelijoiden kirkollisen identiteetin tukemiseksi toimikunta on tukenut piispojen vierailuja tiedekuntiin, mutta vuodesta 2016 alkaen piispanvierailujen koordinoitavastuu siirrettiin opiskelijajärjestöjen tehtäväksi. Hiippakunnissa toteutettava työssäoppimisjaksoon liittyvä soveltuvuustutkimuksen Reflektiopäivä ja moniammatillinen KiTOS-seminaari lisäävät hiippakuntakontaktien määrää ja tukevat opiskelijan kirkollista identiteettiä ja spiritualiteettia sekä integroitumista hiippakuntiin. Lisäksi pappisvirkaa hakevan todistus seurakunnan toimintaan osallistumisesta suuntaa opiskelijoita luomaan kontaktia seurakuntaan jo opintojen aikana.

Toimikunta tukee teologian opiskelijoiden omaehtoista opiskelijatoimintaa, joka täyttää seuraavat kriteerit: ”Tuettavan opiskelijatoiminnan tulee olla teologikoulutustoimikunnan toimintasuunnitelman tavoitteita tukevaa ja sen tulee tukea teologian ylioppilaiden pappis-identiteettiä ja hengellistä kasvua. Toiminnan tulee olla opiskelijoiden järjestämää. Hakemukselta edellytetään toimintasuunnitelmaa, hankkeen kokonaisbudjettia ja aikataulua. Toimintaa ei tueta takautuvasti. Haettavista varoista tiedottaminen tapahtuu teologikoulutustoimikunnan opiskelijajäsenten kautta ja TEKO:n sihteeri esittelee hakemukset kokouksissa.”

Toimikunta tuki teologian opiskelijoiden toimintaa toimintakaudella myöntämällä Teologiska Studentföreningen vid Åbo Akademille (TSF) 600 euroa, Fides Ostiensikselle 1400 euroa ja Teologian ylioppilaiden tiedekuntayhdistykselle (TYT) 1890 euroa. Opiskelijajärjestöt ovat aiemmin laskuttaneet vähemmän kuin ovat anoneet. Tämän vuoksi toimikunta ei edellisen vuoden tapaan jakanut budjettiin varattua kokonaissummaa hakijoiden kesken, vaan myönsi tuen kullekin hakijalle hakemuksen mukaan. Tuen käytöltä edellytettiin, että se täyttää toimikunnan asettamat kriteerit ja tuen käytöstä raportoidaan annettujen ohjeiden mukaisesti. Toimikunta on laatinut ohjeet tuen käytöstä ja ne ovat luettavissa piispainkokouksen työryhmien sivuilla suomeksi ja ruotsiksi.

Opiskelijajärjestöt ovat oman toimintansa puitteissa järjestäneet vierailuja ja tilaisuuksia, joihin on kutsuttu piispoja, seurakuntien tai hiippakuntien edustajia keskustelijoiksi. Vierailuiden aiheet ovat nousseet opiskelijoiden tarpeista. TYT käytti vuonna 2016 saamastaan avustuksesta yhteensä 1369,11 €. Keväällä TYT järjesti Kirkon illan teemalla *Kirkon verkkoviestintä*. Syksyllä Kirkon illan teemana oli *Työn perässä muuttaminen*. Lisäksi syksyllä TYT järjesti kaksi piispanvierailua (2.11.2016 Irja Askola Helsingistä ja 29.11.2016 Simo Peura Lapualta). Toimikunnan myöntämää avustusta käytettiin myös yhdessä Fides Ostiensiksen kanssa järjestettyyn Valamo-ekskursioon (2.-3.12.2016) sekä perinteiseen Puurojuhlaan (12.12.2016).

Toimikunnan antamaa tukea opiskelijajärjestöille on käytetty Joensuussa Fides Ostiensiksen 29.10.–2.11.2016 seitsemättä kertaa järjestämään *Ihmisen kohtaamisen teologiaa* –seminaarin, jonka aiheena oli tänä vuonna *Rajat rikki*. Seminaarin ajatuksena oli lähestyä yhteiskunnallista vaikuttamista ja yhteisön rakentamista useammasta eri näkökulmasta. Fides Ostiensis oli organisoimassa TYT:n kanssa toteutettua Valamo-ekskursiota. Juhlavuoteensa (20 vuotta) valmistautuva Fides Ostiensis käytti avustusta yhteensä 1.706,14 €.

Myöskin juhlavuoteensa (50 vuotta) valmistautuva TSF järjesti piispanvierailun, jolloin Åbo Akademiassa vieraili 22.11.2016 piispa Björn Vikström (Borgå). Avustusta on vuonna 2016 käytetty 789,08 €, josta yli puolet on käytetty laulukirjojen hankintaan. TSF on järjestänyt vuoden aikana tapahtumia (Sedermåltiden, Teologvecka, Grötfest), joihin on osallistunut 30–35 osallistujaa.

Kirkon teologikoulutustoimikunnan puolesta

Björn Vikström
puheenjohtaja

Timo Ävist
sihteeri